

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح استفساریه تبصره (۱) ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات»

مقدمه

آثار و تبعات زیانبار مصرف دخانیات امری نیست که محل تردید باشد. یافته‌های علوم پزشکی با قطعیت پیامدهای مضر استعمال مواد دخانی برای مصرف‌کننده و افراد در مجاورت آنها را شناسایی و اعلام کرده است. از همین رو و با توجه با آثار زیانبار مصرف دخانیات؛ مقابله با این پدیده خطرناک همکاری فراگیر نهادهای دولتی و غیردولتی را طلب می‌کند. از منظر نظام تقنینی راجع به مبارزه و کنترل این پدیده، قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات در راستای مبارزه مؤثر و جامع با این پدیده مشتمل بر ۲۰ ماده در تاریخ ۱۳۸۵/۶/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

از جمله راهبردهای کنترلی و مقابله‌کننده با مواد دخانی مورد استفاده در قانون مذکور استفاده از ابزار و راهکارهای حقوقی که با ضمانت اجراهای کیفری مورد حمایت و پشتیبانی واقع شوند بوده است. بر همین اساس مقنن به موجب ماده (۱۸) این قانون استعمال مواد دخانی در نهادهای اداری و همچنین اماکن عمومی را براساس اینکه مرتکب از کارمندان نهادهای دولتی باشند یا نباشند مستوجب ضمانت اجرای اداری یا جزای نقدی کرده است. اجرای قانون مزبور در خصوص تفسیر و گستره مصادیق اماکن عمومی که آیا این عبارت شامل قهوه‌خانه‌ها و اتاق‌های استعمال دخانیات در فرودگاه‌ها می‌شود یا خیر، ایرادهایی را در اجرای این قانون به وجود آورده است. طرح استفساریه حاضر نیز با هدف رفع این ابهام اعلام وصول شده است که در این گزارش به بررسی این طرح می‌پردازیم.

بررسی مفاد طرح

چنانچه اشاره شد از جمله راهکارهای حقوقی مقابله و کنترل مصرف مواد دخانی در قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات، جرم‌انگاری مصرف مواد مزبور در اماکن عمومی به استناد تبصره «۱» ماده (۱۳) این قانون است. با عنایت به اینکه مصرف دخانیات به موجب تبصره مزبور واجد وصف مجرمانه شده است تشخیص مصادیق اماکن عمومی اهمیت می‌یابد. این ماده و تبصره آن مقرر می‌دارد: «استعمال دخانیات در نهادهای موضوع ماده (۱۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری ممنوع و مرتکب به شرح زیر مجازات می‌شود:

مشخصات طرح
دوره دهم - سال سوم
شماره ثبت:
۳۶۷
شماره چاپ:
۸۰۶
تاریخ چاپ:
۱۳۹۷/۶/۱۲
معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش
شماره مسلسل:
۲۴۰۱۶۰۷۶
تاریخ انتشار:
۱۳۹۷/۷/۱

الف) چنانچه مرتکب از کارکنان نهادهای مذکور باشد، به حکم هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به یکی از تنبیهات مقرر در بندهای «الف» و «ب» ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری و در صورت تکرار در مرتبه سوم به تنبیه مقرر در بند «ج» ماده مذکور محکوم می‌شود.

ب) سایر مرتکبین به جزای نقدی از هفتاد هزار (۷۰۰۰۰) ریال تا یکصد هزار (۱۰۰۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند. تبصره «۱» - مصرف دخانیات در اماکن عمومی یا وسایل نقلیه عمومی موجب حکم به جزای نقدی از پنجاه هزار (۵۰۰۰۰) ریال تا یکصد هزار (۱۰۰۰۰۰) ریال است.»

بهموجب طرح مور بحث این سؤال مطرح شده است که آیا اماکن عمومی مذکور در تبصره «۱» ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات شامل قهوه‌خانه‌ها و قهوه‌خانه‌های سنتی و اتاق‌های استعمال دخانیات مستقر در فرودگاه‌ها و پایانه‌های مسافربری نیز می‌شود؟ در طرح مزبور در پاسخ به این استفسار آمده است: خیر، اماکن عمومی مذکور در تبصره «۱» ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات شامل قهوه‌خانه‌ها و قهوه‌خانه‌های سنتی و اتاق‌های استعمال دخانیات مستقر در فرودگاه‌ها و در پایانه‌های مسافربری نمی‌شود.

با عنایت به موارد زیر به نظر می‌رسد همان‌طور که در طرح ذکر شده است عبارت اماکن عمومی منصرف از قهوه‌خانه‌ها و اتاق‌های استعمال دخانیات مستقر در فرودگاه‌ها و پایانه‌های مسافربری است.

۱. در ارزیابی پاسخ مذکور در استفسار می‌توان گفت به نظر می‌رسد با توجه اینکه فلسفه راه‌اندازی و ایجاد قهوه‌خانه یا اتاق‌های مستقر در فرودگاه‌ها و پایانه‌های مسافربری پیش‌بینی محلی بوده است که افراد مصرف‌کننده دخانیات بدون آنکه مزاحمت و آزار و اذیتی برای غیرسیگاری‌ها ایجاد کنند در آنجا مبادرت به مصرف دخانیات داشته باشند لذا از حیث تعریف مکان عمومی نمی‌توان این مکان را از حیث استعمال دخانیات مکان عمومی محسوب کرد. در واقع محسوب کردن این اماکن به‌عنوان مکان عمومی مورد نظر در تبصره مورد بحث، برخلاف ذات چنین اماکنی است.

۲. یکی از مستندات جرم‌انگاری استعمال مواد دخانی در اماکن عمومی کنوانسیون جامع کنترل دخانیات است. مستند به بند «۲» ماده (۸) این کنوانسیون: «هر عضو برای جلوگیری از قرار گرفتن افراد در معرض دود حاصل از دخانیات در اماکن در بسته، وسایل حمل‌ونقل عمومی، محل‌های کار در بسته و در صورت اقتضا سایر اماکن عمومی دیگر، اقدامات اداری، اجرایی و قانونی یا سایر اقدامات مؤثری را در محدوده صلاحیت قضایی خود که در قوانین ملی آن تعیین شده، اتخاذ و اجرا خواهد کرد». نکته قابل ذکر در خصوص مفاد این عبارت از کنوانسیون آن است که انتشار دود در محیط‌های سرپوشیده می‌تواند به سلامتی غیرسیگاری‌ها زیان وارد کند به همین دلیل در متن کنوانسیون نیز به منع آن تصریح شده است. چنانچه از مفاد این عبارت برمی‌آید جرم‌انگاری استعمال دخانیات به جهت اضرار و آسیب به افرادی است که در معرض دود مواد مزبور هستند لذا در اماکنی همچون قهوه‌خانه که افراد آگاهانه و با علم به مخاطرات حضورشان در این اماکن وارد می‌شوند، استناد به اینکه این مکان یک مکان عمومی است و باید مشمول ممنوعیت موضوع تبصره ماده (۳) قانون مبارزه با دخانیات باشد وجهی نخواهد داشت.

۳. از منظر مطالعات جرم‌شناسی ضرورت دارد با توجه به عدم امکان ریشه‌کنی کامل مصرف دخانیات، اماکن خاصی که به نوعی قابل نظارت و کنترل باشند برای مصرف مواد دخانی پیش‌بینی شود. چه اینکه برخورد کیفری با

استعمال آن در اماکن مزبور با عنایت به واقعیات موجود در خصوص استعمال سیگار توسط برخی افراد، ضمن آنکه در برخی اماکن مانند فرودگاه یا پایانه‌های مسافری مشکلاتی را برای سایرین به وجود می‌آورد در مواردی نیز به شکل‌گیری پدیده قهوه‌خانه‌های زیرزمینی و عدم امکان کنترل و نظارت بر این اماکن منجر خواهد شد.

نتیجه‌گیری

با تأکید بر ضرورت انجام اقدامات همه‌جانبه حقوقی و غیرحقوقی جهت مقابله و کنترل مصرف مواد دخانی، با عنایت به مطالب مندرج در این گزارش تصویب طرح مورد بحث در خصوص عدم شمول تعریف اماکن عمومی مندرج در تبصره «۱» ماده (۱۳) قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات بر قهوه‌خانه‌ها و اتاق‌های استعمال دخانیات مستقر در فرودگاه‌ها و پایانه‌های مسافری، مورد پیشنهاد است.

